

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Al. Ujazdowskie 11

00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33

Centrala tel. 52-12-888

Departament Nadzoru nad Aplikacjami Prawniczymi

Tel. 22/ 51-88-200 e-mail: dnap@ms.gov.pl

Fax 22/51-88-206

-Warszawa, dnia 27 stycznia 2012 r.

DNAP-II-023-62/11/AK

Krajowa Rada
Radców Prawnych

Wpłynęło dn. 31.01.2011 r.
L.dz. 464 / 2011

Pan

Maciej Bobrowicz

Prezes

Krajowej Rady Radców Prawnych

Szanowny Panie Prezesie,

W nawiązaniu do pisma Pana Prezesa (I. dz. 4127/2011) o zajęcie przez Ministra Sprawiedliwości stanowiska co do możliwości zastępowania radców prawnych przed sądami i organami ścigania przez osoby, które uzyskały zaświadczenie o ukończeniu aplikacji, a nie przystąpiły do egzaminu radcowskiego lub też nie zdały tego egzaminu, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

W opinii Departamentu Legislacyjno-Prawnego, przedstawionej na zapytanie skierowane przez tut. Departament, osoba, która ukończyła aplikację radcowską i uzyskała zaświadczenie o jej odbyciu, traci status aplikanta.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65, z późn. zm.), celem aplikacji radcowskiej jest przygotowanie aplikanta do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego. Podstawą uzyskania statusu aplikanta radcowskiego jest uchwała rady okręgowej izby radców prawnych o wpisie na listę aplikantów radcowskich (art. 33 ust. 6 ustawy). Aplikacja radcowska rozpoczyna się 1 stycznia każdego roku i trwa trzy lata (art. 32 ust. 3 ustawy). Aplikantowi, który odbył aplikację radcowską, właściwa rada

okręgowej izby radców prawnych wydaje zaświadczenie o ukończeniu aplikacji radcowskiej (art. 32 ust. 4 ustawy).

Aplikację radcowską organizują i prowadzą okręgowe izby radców prawnych (art. 38 ust. 1 ustawy). Aplikant radcowski odbywa aplikację radcowską pod kierunkiem patrona wyznaczonego przez radę okręgowej izby radców prawnych, którego zadaniem jest przygotowanie aplikanta radcowskiego do wykonywania zawodu radcy prawnego w rozumieniu ustawy (art. 38 ust. 4 i 5 ustawy). W myśl art. 35 ustawy, do obowiązków aplikanta radcowskiego należy uczestniczenie w przewidzianych programem zajęciach teoretycznych i praktycznych, samodzielne pogłębianie wiedzy prawniczej i praktycznych umiejętności zawodowych, przestrzeganie dyscypliny szkolenia i pracy oraz przystąpienie do egzaminu radcowskiego w wyznaczonym terminie.

Wymaga podkreślenia, że istotnym elementem procesu szkolenia w trakcie aplikacji jest możliwość zastępowania radcy prawnego przez aplikanta radcowskiego w przypadku niektórych czynności składających się na świadczenie pomocy prawnej. Zgodnie z art. 35¹ ust. 1 ustawy, po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed sądami rejonowymi, organami ścigania i organami administracji publicznej, natomiast w myśl art. 35¹ ust. 2 ustawy, po upływie roku i sześciu miesięcy od rozpoczęcia aplikacji radcowskiej aplikant radcowski może zastępować radcę prawnego przed innymi sądami, z wyjątkiem Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i Trybunału Konstytucyjnego. Z kolei art. 35¹ ust. 4 stanowi, że aplikant radcowski może sporządzać i podpisywać pisma procesowe związane z występowaniem radcy prawnego przed sądami, organami ścigania i organami administracji publicznej – z wyraźnego upoważnienia radcy prawnego, z wyłączeniem apelacji, skargi kasacyjnej i skargi konstytucyjnej.

Użycie we wskazanych wyżej przepisach terminu „aplikant radcowski” prowadzi do wniosku, że możliwość zastępowania radcy prawnego przez aplikanta radcowskiego jest związana z posiadaniem statusu aplikanta. Jak się wydaje uzasadnieniem takiej regulacji jest okoliczność, że instytucja

zastępstwa radcy prawnego przez aplikanta radcowskiego jest elementem składającym się na przygotowanie do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego, a co za tym idzie stanowi ważny element procesu kształcenia. Wraz z utratą statusu aplikanta odpada zatem podstawowy cel instytucji zastępstwa, jakim jest praktyczne doskonalenie umiejętności zawodowych i przygotowanie aplikanta radcowskiego do wykonywania zawodu radcy prawnego.

Utrata statusu aplikanta może nastąpić wraz z odbyciem aplikacji radcowskiej, co powinno zostać potwierdzone przez właściwą radę okręgową izby radców prawnych stosownym zaświadczeniem (art. 32 ust. 4 ustawy), bądź też przed ukończeniem aplikacji radcowskiej na skutek skreślenia z listy aplikantów radcowskich w przypadkach określonych w art. 37 ust. 1 i 2 ustawy.

Wraz z zaistnieniem powyższych okoliczności, dana osoba traci status aplikanta radcowskiego (staje się byłym aplikantem), a co za tym idzie nie może zastępować radcy prawnego na podstawie art. 35¹ ust. 1 i 2 ustawy, jak również sporządzać i podpisywać pism procesowych w oparciu o przepis art. 35¹ ust. 4 ustawy.

Niezależnie od powyższego wymaga zwrócenia uwagi, że w orzecznictwie sądów brak jest jednolitego stanowiska, co do oceny statusu osób, które ukończyły aplikację.

W postanowieniu z dnia 10 listopada 2010 roku, w sprawie II AKzw 959/10, Sąd Apelacyjny w Lublinie wyraził pogląd, że osoba, która ukończyła aplikację adwokacką i uzyskała zaświadczenie o jej odbyciu jest osobą nieuprawnioną do sprawowania obrony w postępowaniu karnym. Co prawda wspomiane orzeczenie dotyczy aplikanta adwokackiego, jednak wprost dotyczy ono sytuacji występowania przed sądem przez aplikanta po ukończeniu aplikacji i uzyskaniu o tym zaświadczenia, a sytuacja taka dotyczy także aplikantów radcowskich w sprawach, w których przed sądami mogą występować radcowie prawni.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny w Lublinie stwierdził m.in. „utrata statusu aplikanta adwokackiego następuje z mocy prawa na skutek upływu terminu z którym aplikacja zostaje zakończona. Skoro

bowiem po ukończeniu aplikacji osoba, która ją odbyła otrzymuje zaświadczenie o odbyciu aplikacji i nabywa uprawnienie do przystąpienia do egzaminu zawodowego, to równocześnie przestaje być aplikantem i nie ma potrzeby skreślania jej z listy aplikantów (bezprzedmiotowość uchwały). Dlatego nie można zgodzić się ze stanowiskiem, iż osoba, która zastępowała adwokata przed sądem pozostawała aplikantem adwokackim, bowiem nie została wobec niej podjęta uchwała o skreśleniu z listy aplikantów. Podzielenie takiej argumentacji byłoby jednoznaczne z przyjęciem, że osoba po odbytej aplikacji i bez egzaminu adwokackiego bez żadnych ograniczeń czasowych byłaby umocowana do zastępowania adwokata jako aplikant. Takie rozciągnięcie w czasie uprawnień (aplikanta), nie znajduje żadnego uzasadnienia”.

Odmienne stanowisko co do statusu osób, które ukończyły aplikację, zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyrokach z dnia 7 września 2011 r. w sprawie VIII SA/Wa 590/11 oraz z dnia 11 października 2011 r. w sprawie VI SA/Wa 1204/11. Powołane orzeczenia dotyczyły skreślenia z listy aplikantów adwokackich po ukończeniu aplikacji, jednak z uwagi na analogiczne uregulowania można je również odnieść do aplikacji radcowskiej.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w uzasadnieniach orzeczeń wyraził stanowisko, że dla uzyskania statusu aplikanta przesadzające jest uzyskanie wpisu na listę aplikantów adwokackich, co za tym idzie – dla utraty statusu aplikanta adwokackiego kluczowe byłoby skreślenie z listy aplikantów adwokackich, do którego jednak brak podstaw jedynie z powodu ukończenia aplikacji i otrzymania stosownego zaświadczenia o jej odbyciu.

Należy również zwrócić uwagę, że stanowisko o utracie statusu aplikanta przez osoby, które ukończyły aplikację i uzyskały zaświadczenie o jej odbyciu, prezentowane było również przez organy samorządu radców prawnych. Rada Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie uchwałą nr 405/VIII/2011 z dnia 4 października 2011 r. odmówiła wydania zaświadczenia stwierdzającego posiadanie statusu aplikanta osobie, która ukończyła aplikację i uzyskała zaświadczenie o jej odbyciu.

W uzasadnieniu powołanej uchwały wskazano, że utrata statusu aplikanta radcowskiego przez wnioskodawcę nastąpiła z mocy prawa, bezpośrednio po zakończeniu szkolenia przewidzianego w programie aplikacji oraz po upływie przewidzianego w ustawie o radcach prawnych okresu odbywania aplikacji, który nie podlega przedłużeniu nawet wobec uzyskania negatywnego wyniku z egzaminu radcowskiego.

Mając na uwadze powyższe, w ocenie Departamentu Nadzoru nad Aplikacjami Prawniczymi wydaje się uzasadnione stanowisko, zajęte na gruncie obowiązujących obecnie regulacji prawnych, dotyczących odbywania aplikacji radcowskiej, że status aplikanta radcowskiego traci osoba, która ukończyła aplikację radcowską i uzyskała zaświadczenie o jej odbyciu, a tym samym osoba ta nie może zastępować radcy prawnego na podstawie art. 35¹ ust. 1 i 2 ustawy, jak również sporządzać i podpisywać pism procesowych w oparciu o przepis art. 35¹ ust. 4 ustawy.

W tej sytuacji, ewentualna zmiana statusu osób po ukończeniu aplikacji radcowskiej wymagałaby podjęcia działań w kierunku nowelizacji ustawy o radcach prawnych.

Z wyrazami szacunku

DYREKTOR DEPARTAMENTU
Nadzoru nad Aplikacjami Prawniczymi

Iwona Kujawa
Iwona Kujawa
sędzia

2 kandyd. du. 18.01.2012